

AUTOMAT ANEB DEZOLÁTOVA ZPOVĚĎ

JAROSLAV ČEJKA

Můj nad jiné oblíbený autor Bohumil Hrabal, se kterým se mi jednou poštěstilo pít pivo v dnes už dávno zaniklé plzeňské pivnici U Sojků v Praze na Letné, napsal svého času povídku Automat Svět. Ten název bych si nejradši vypůjčil, jenže pak by si leckdo mohl myslet, že svého Mistra vykrádám. A to bych nerad. Už proto ne, že já zůstal jeho věčným tovaryšem. Na žádnou živnost nebo mistrovský titul jsem se nikdy nezmohl, zato se však celý život – režim nerežim – potloukám od řemesla k řemeslu a pokouším se o tom vydávat svědectví, která pak jako Robinson dopisy v láhvi svěřuji moři českého literárního provozu, už tak dost zaneřáděnému nejrůznějšími odpadky sorely i korely.

Že nevíte, co to je? Inu, to je jen takové kavárenské označení pro někdejší socialisticky realistickou a dnešní konzumně realistickou literaturu. Tu první psávali tak zvaní mistři vysokých sklizní za socíku a potrpěli si na ni především funkcionáři. Tu druhou dnes píšou povětšinou autorky a čtou ji hlavně nepříliš náročné čtenářky. Nejvíce si jich ovšem cení podnikající manželé těchto autorek, kteří jsou rádi, že si jejich životní partnerky našly tak nenáročný a občas i celkem výnosný koníček, díky kterému mají oni doma klid a mohou se věnovat svým hlavním zájmům. Tedy autům, byznysu, hazardu a sportu.

Já, bohužel, patřím mezi grafomany a současně prokleté autory naší doby. Mé knihy nečte skoro nikdo, protože vycházejí jen v mizivých nákladech a s bídnou, nebo žádnou propagací. Ale takové prokleté básníky, prozaiky i dramatiky měla skoro každá doba.

Direktivní socialismus jim nasazoval otěže a náhubky, nebo je zaháněl do vnitřní či vnější emigrace. A když si s nimi nevěděl rady, tak je svěřoval svému zamykacímu průmyslu, jak lidový génus nazýval nápravná zařízení čili kriminály.

A netýkalo se to jen literatury, ale umění a kultury vůbec. Kdysi se říkávalo, že největším problémem českých spisovatelů je, že by chtěli být prokletými básníky a současně národními umělci. Jenomže to dost dobře nešlo. Až kapitalismus volné loupeže přišel s konečným řešením této otázky. Zvedl všechna literární stavidla, vypustil kaprům, línům, okounům i štikám rybník a nechal je, ať se plácají v loužích a bahně u dna, jak umí.

Nejslavnější prokletý básník všech dob, Francouz Arthur Rimbaud, v jehož dobách takové fligny ještě neexistovaly, zvolil úplně jiné řešení. Na poezii nakonec rezignoval a uchytil se v Africe jako obchodník se zbraněmi.

Jenže se zbraněmi dnes obchodují úplně jiné šajby. Miliardáři a oligarchové všech zemí a náboženských vyznání. Katolíci, protestanti, muslimové, hinduisté i židé. Pravičáci stejně jako levičáci, a navíc šíbějí všech barev pleti.

Ale k těm já nikdy nepatřil a patřit nehodlám. A protože jsem už v penzi a netřpím žádnou tenzí, našel jsem si svou vlastní cestu.

Dal jsem prostě mat sám sobě. Vzdal jsem se všech společenských her a hobby naší doby. Ponechal jsem si jen svoje koníčky, nebo, chcete-li, vášně - čtení, psaní, rybaření, houbaření a scrabble. Čtu však pouze knihy, o kterých se od důvěryhodných lidí dozvím, že za čtení stojí, a už dávno jsem se smířil s tím, že jich

nedokážu přečíst ani zlomek. Píšu jen o tom, co jsem sám zažil nebo čeho jsem byl svědkem. Pokud jde o ryby, už dávno chytám pouze dravce, ale nikdy na živou nástrahu. Jen na třpytky, twistry, woblery a umělé mušky. A v lese se snažím sbírat výhradně vzrostlé houby, které se už stihly vysemenit. Ale v tomhle směru mám ještě pořád značné rezervy, jak se kdysi cudně říkávalo, když se něco nedařilo podle plánu.

Jen ve scrabblu si žádám omezení nekladu. Ostatně většinou v něm už prohrávám. Dokonce i se svým nejmladším synem, který se před nějakými dvaceti lety rozčiloval: „Jak to, že nade mnou pořád vyhráváš? Vždyť jsi mnohem starší než já! Máš horší paměť i kombinační schopnosti! A vůbec, já jsem už mnohem inteligentnější než ty!“

„Máš pravdu,“ přisvědčil jsem. „Ale v něčem za mnou pořád ještě zaostáváš.“

„To by mě zajímalo v čem?“ načepýřil se.

„V češtině. Ty máš totiž bídnou slovní zásobu. Domorodci v někdejších britských koloniích mluvili se svými *tuany* něčím, čemu se říkalo *bejzik ingliš*. A ty, stejně jako většina tvých vrstevníků, mluvíš verbálně chudou hantýrkou, které jen s mírnou nadsázkou říkám *bejzik ček*. Češtinou zprzněnou masmédií, mobily, počítači, politiky, pochybnými celebritami i nejrůznějšími, nebo spíš nejhrůznějšími informačními sítěmi a nespočetnými anglikanismy, které se z nich hrnou jako ta kaše z pohádkového hrnku. Vždyť ty skoro vůbec nečeš, a když už, tak jenom nějaké ty laciné fantasy, horory, krimi či sci-fi.“

A stal se malý zázrak. Můj uražený synek začal číst. Do roka mě ve scrabblu porážel rozdílem třídy a poráží mě dodnes. Jeden čas hrál scrabble dokonce i na internetu a v celostátním žebříčku se probojoval mezi nejúspěšnější hráče. Jenomže ve scrabblu se nedají vydělat žádné velké peníze. A jak říkal spoluvtvůrce naší banánové republiky, kde už banány bývají leckdy levnější než brambory, o peníze jde až v první řadě.

Takže dnes pracuji v bance a tancuji dobové tance. Ostatně jako skoro všichni. A navíc hraje pokr. Karetní hru Divokého západu, kterou jsem jako kluk znal jen z románu Jacka Londona Bílý den a kterou jsme později, už jako študáci, hrávali o sirky či kovové koruny. Zdálo se nám, že to má vyšší úroveň než mariáš, protože ten hrávali tenkrát skoro všichni. Tedy všichni chlapi. Jejich protějšky dávaly přednost kanastě a dneska bridži.

Jenže v pokru se už dávno hraje o sázky vyšší než Fidži. Dokonce i já jsem jednou v pokru prohrál dva tisíce korun, svěřených mi strážkyní našeho rodinného rozpočtu na nákup manželské postele. Svou první ženu jsem si vzal v posledním ročníku vysoké školy, který jsem musel přerušit, pokud jsme nechtěli přerušit její první těhotenství. Což jsme opravdu nechtěli. A někdo nás živit musel, když už k tomu naši rodiče nebyli nadále svolní. Byli proti našemu rodičovství všemi svými hlasy. A když jsem těm svým jednoho zimního večera oznámil, že se budu ženit, řekl můj otec: „Klidně se ožeň, ale nic neshod!“

Takže po té mé prohře dvou tisícovek mi nezbylo, než si na to rozkládací hřiště, kterého se láska drží jako klíště, půjčit od spolužáka. A na pokr jsem jednou provždy zanevřel.

O pár let později jsem se seznámil se svým nejlepším kamarádem Igorem. Nejdřív jsme se utkali ve sporu, kdo z nás má větší podíl viny na tom, že klub mládeže, který jsme tenkrát provozovali, nešlape tak, jak by naši nadřízení chtěli. Posekali jsme se jak Vinnetou s Old Shatterhandem, ti dávní hrdinové našeho dětství, a přesto se i z nás stali přátelé na život a na smrt. Zdánlivě nesmrtelní, jenže nesmrtelný není nikdo.

I Nabokov, který svého času také patřil k mým oblíbeným autorům, to má dávno za sebou. Možná že si teď říkáte, že mě dostal na Lolitu, ale není tomu tak, jak říkávájí ti, co řídí důležité schůze, ve chvíli, kdy se po jejich otázce, zda se ještě někdo hlásí do diskuse, rozhostí hrobové ticho. Ba ne, Nabokov si mě získal svou Lužinovou obranou. A to nejen jako čtenáře, ale i jako hráče šachu, který přes veškerou svou snahu zůstal tím nejmizernějším šachistou na světě. Tedy aspoň pokud jde o onu královskou hru, která se hraje na šachovnici o čtyřiašedesátí polích.

A život? Ten mě párkrát přetáhl holí a pak mě pro změnu vytáhl z bláta do louže, které se říká politika a kde si každý s každým tyká. Tedy aspoň v rámci své vlastní partaje. Ale na férovku se tam moc nehraje.

Igor ovšem exceloval na každé šachovnici a nezáleželo mu na barvě figurek, které posunoval, kam potřeboval. A tak mu nedalo moc práce dostat mě napřed do umírněné opozice a pak, po slavném vítězství klíčové revoluce, do funkce, ve které se plánují kádrové rošády.

Nevím, kdo z vás si pamatuje, že po sametovém převratu byl přijat lustrační zákon, jehož platnost se prodlužovala tak dlouho, až zákonodárci zapomněli, že by se měl taky někdy zrušit. Konrád Adenauer, první poválečný kancléř Německé spolkové republiky, zastavil denacifikaci už po pár letech. My Češi jsme ovšem jiní kabrňáci! My kádrujeme a lustrujeme dodnes. I když, jak koho. A tak po posledních prezidentských volbách jsem Igora u láhve červeného upozornit, že když se začne míchat červená s modrou, vznikne fialová, barva dekadentní a málo produktivní.

Jenže Igor mávl rukou, jako když odhání sice pracovitou, ale taky dost otravnou včelu, a řekl: „Červená je barva naše! Bílá to je barva kaše. Oranžová je nestálá a zelená barvou naděje, ale jen modrá je opravdu dobrá! Jestlipak ty víš, která je barvou obra?“

„To nemám tušení,“ chtěl jsem se vyhnout mučení. „No přece duhová,“ pravil Igor a svým stárnoucím kolenem se dotkl toho mého, trapně heteráckého. Co teď?

Inu, když cíl minou, nezbyvá než přiznat chybu. A protože pravda údajně vítězí, sluší se přimknout k vítězi a dát svým omylům mat!

Nebo je to snad naopak?

Já zvolil tu druhou možnost a rozloučil jsem se s politikou. Konec konců ve svém věku se loučím pomalu se vším. Tedy i s potenci. A to nejen s tou sexuální, ale i volební. A nerad bych skončil jako favorizovaný kůň, který si zlámal nohu na nějakém tom Taxisově příkopu a pro kterého kulka vypálená před rozeřvanými tribunami znamená už jen vysvobození.

Kontinuita Štátnej bezpečnosti

PAVOL JANÍK

a námet na pokračovanie Haškovho Švejka

Známy pojem Štátna bezpečnosť vznikol 1. 1. 1938, keď spravodajské oddelenie Policajného riaditeľstva v Prahe dostalo názov Prezídium, oddelenie pre štátnu bezpečnosť (a skratku ŠtB).

Inštitúcia však pôsobila len rok. Podľa všetkých príslušných zákonov po II. svetovej vojne bola ŠtB zložkou Zboru národnej bezpečnosti (ZNB), čo bol jednotný, vojensky organizovaný celok v kompetencii ministerstva vnútra (v rokoch 1950–1953 ministerstva bezpečnosti). Jeho najvyšším veliteľom bol rezortný minister. Najutajovanejšou zložkou ŠtB bola – prirodzene – rozviedka (1. správa ZNB). Armáda mala vlastnú rozviedku, ktorá sa nazývala Spravodajská správa Generálneho štábu a mala krycie označenie 248. prevádzkový prápor.

ZNB zanikol roku 1991 zriadením federálneho policajného zboru a republikových polícií, ktoré po rozdelení Československa prevzali nástupnícke štáty. ŠtB zrušil k 15. 2. 1990 rozkazom federálny minister vnútra Richard Sacher, ale v skutočnosti išlo iba o reštrukturalizáciu federálneho ministerstva vnútra (FMV) – rozviedka sa premenovala na Úrad pre zahraničné styky a informácie (ÚZSI), kontrarozviedka na Úrad na ochranu ústavy a demokracie (ÚOÚD) a vojenská kontrarozviedka prešla do rezortu obrany.

Pre úplnosť treba poznamenať, že ÚOÚD sa na obdobie od januára do júla 1991 premenoval na Federálnu informačnú službu (FIS). Tá sa od 1. 7. 1991 do 31. 12. 1992 nazývala Federálna bezpečnostná informačná služba (FBIS) a vzápätí Bezpečnostná informačná služba (BIS). V okamihu rozdelenia Československa k 1. 1. 1993 sa – pochopiteľne – všetky federálne spravodajské centrály automaticky stali českými. Spravodajská správa Generálneho štábu sa premenovala na Vojenskú rozviedku.

Na Slovensku sa teritoriálne pracoviská federálnych služieb stali základom vlastných špionážnych a protišpionážnych inštitúcií. Vznikla Slovenská informačná služba (SIS), ktorá má integrovaný model, teda spája rozviedku (vonkajšie či ofenzívne spravodajstvo) a kontrarozviedku (vnútorné

alebo defenzívne spravodajstvo). V rezorte obrany spočiatku pôsobili dve výzvedné organizácie – Vojenská spravodajská služba (VSS, rozviedka) a Vojenské obranné spravodajstvo (VOS, kontrarozviedka), ktoré sa k 1. 1. 2013 zlúčili do Vojenského spravodajstva (VS).

Okrem spomínaných tajných služieb spravodajské metódy používajú aj špeciálne zložky polície a colnej správy.

Z hľadiska mytológie zamatovej či nežnej revolúcie

je podstatné, že vo všetkých výzvedných zložkách naďalej pôsobil najmä dovtedajší personál, ku ktorému pribudli reaktivovaní príslušníci ŠtB z 50. a 60. rokov plus niektorí disidenti. Pravdaže – po desaťročiach sa už dá predpokladať adekvátna generačná obmena, ale kontinuita tajných služieb je realitou.

Presvedčil sa o tom napríklad Josef Grohman, námestník ministra kultúry Českej socialistickej republiky. V mladosti ho za vylepovanie protifašistických letákov zatkleo gestapo a prinútilo ho podpísať dokument o spolupráci. V 60. rokoch pôsobil v Paríži vo Svetovej federácii demokratickej mládeže. Tam ho dobehla minulosť. Západonemecká tajná služba mu pohrozila kompromitáciou vzhľadom na jeho písomný záväzok vo vzťahu ku gestapu. Tak začal získavať informácie z rokovanií najvyšších československých a sovietskych predstaviteľov, ktoré posielal v tajnopisných správach na kryciu adresu BND. Československá kontrarozviedka ho zadržala v októbri 1976.

Na záver už len jedna perlička na odľahčenie, kam až medzičasom dospela niekdajšia najvýznamnejšia a najutajovanejšia zložka ŠtB, teda rozviedka. Po rozdelení Československa sa riaditeľom ÚZSI stal Oldřich Černý, ktorý bol dovtedy poradcom prezidenta Havla pre bezpečnostné otázky. Šéf českej rozviedky v roku 1996 so súhlasom ministra vnútra Jana Rumla vycestoval do USA, kde hercovi Jiřímu Bartoškovi pomáhal zháňať peniaze a osobnosti na karlovarský filmový festival.

Ale to je už námet na voľné pokračovanie Haškovho Švejka.

„DO BÍLÉHO DOMU SE VRÁTIL ZLOČIN“

Výrok jakéhosi Davida Zápalá vydávajícího se za spisovatele a novináře by mně mohl být ukradený. Ale není, nemůže být!

Gramaticky póvl urážející čtenáře, nehorázná potupa Američanů se dostala do výběru příběhů v hlavní upoutávce MSN Microsoft. Ten je vstupním portálem pro zpravodajství jako Seznam a další. Pomlouvačný traktát se přes internet, kde si ho můžete najít, vnuťl v den inaugurace prezidenta Trumpa.

Obhroublý jazyk Zápalá, který je urážkou češtiny, by mohl vadit i bulváru, který má v Česku jinak poměrně dobrou úroveň. Je to díky Blesku. Tento deník patří k nejčtenějším už přes 30 let od první vtipné upoutávky: „Kdo nechte Blesk, ví kulový!“

Také díky tomu, že tam byli od začátku špičkoví novináři, jakým byl básník Jaroslav Holoubek, šéfredaktor nedělního, nejčtenějšího vydání Blesku. Náš kolega Jarda Holoubek bohužel zemřel. David Zápal je tu ale dál, urážejí bulvár, Blesk i jeho čtenáře.

Pozoruhodné je, s jakým

zápalem se Zápal hlásí

k pokleslým výrokům o Trumpovi z úst českého prezidenta. Kam se ale Pavel hrabe na svého poradce Petra Koláře. Ten považuje Američany přesvědčivě zvoleného Trumpa prezidentem USA za „autoritářského egomaniaka“. Pavlův hradní expert vydává prezidenta USA „hezky česky“ za šilence.

Další Kolář – Ondřej, europoslanec za TOP 09, přisoudil novému vládcí Bílého domu, že je „šovinistické prase“. Jeho předsedkyně Pekarová voličsky neviditelné TOPky v čele Sněmovny a světově nejméně oblíbený premiér Fiala chtěli tohoto přeborníka v barvitém orazítkování prezidenta USA mít za ministra zahraničí. Po jednání Pavla v USA (ještě před Trumpem) ale museli zřejmě dát přednost bakaláři Lipavskému. Na co vše je odborník, se dovíte na internetu: Jan Lipavský - Aspen Institute Central Europe.

K čelným představitelům Aspenu, vychovávajícího pro Ameriku moci a velkých peněz jim oddané experty, jako je Lipavský, patří zloděj Bakala. Žlučovitě úsilí pokoušející se v Česku za každou cenu prezidenta Trumpa očernit, označili na CNN Prima News za šokující.

Strnulá reakce fialového Česka na nový „New Deal“ Trumpa se aspoň snaží nástup nového prezidenta a jeho týmu i podporu širokého okolí znehodnotit. Když to nevyšlo přímo proti Trumpovi, zkoušejí napadnout prezidentovo nejbližší okolí. Zaútočili na Trumpova poradce, vynikajícího manažera, vynálezce, všestrannou osobnost Muska, který už prokázal, že téměř z ničeho lze dosáhnout doslova až ke hvězdám. Právem se před ním třesou byrokraté, tisíce neumětelů, kteří si za Bidena mysleli, že jejich pozice budou i s Harrisovou dál neotřesitelné.

PŘEČETLI JSME PŘES RAMENO

PŘED 150 LETY SE NARODILA FRANTIŠKA PLAMÍNKOVÁ

Františka Plamínková (nar. 5. února 1875) bývá označována za jednu z prvních českých feministek své doby. Její působení v oblasti práv žen započalo především snahou o zrušení povinného celibátu učitelek. Silně kritizovala představu, že učeným ženám by mělo být zakázáno zakládat rodiny a vychovávat děti. Naopak, podle jejího názoru v tom měly být spíše podporovány. S podobným nasazením se zapojila i do úsilí za volební právo a rovnoprávnost žen a mužů v rodině.

Byla to právě Plamínková, která objevila, že volební řád z roku 1861 nevylučuje ženy z pasivního volebního práva do zemského sněmu. V roce 1908 a 1912 proto usilovala o zvolení ženy za poslankyni, což se v případě Boženy Vikové-Kunětické v roce 1912 podařilo.

Na základě svého politického přesvědčení vstoupila do národněsocialistické strany a brzy se vypracovala do předsednictva strany.

Senátorkou byla zvolena poprvé roku 1925 a tuto funkci vykonávala až do zrušení Senátu v roce 1939. Byla dlouholetou přítelkyní prezidenta Masaryka a jeho rodiny.

Jako jedna z mála se otevřeně vyjádřila proti okupaci Čech a Moravy, což jí přineslo represe a poté i zatčení. Po propuštění předala vedení aktivit Ženské národní rady své nástupnici Miladě Horákové. Po atentátu na Heydricha gestapo Plamínkovou zatkle podruhé a převezli ji do Terezína. Františka Plamínková byla zastřelena na střelnici v Kobyliších 30. června 1942.

Žel, jméno této výjimečné ženy v učebnicích dějepisu téměř nenalezneme.

Petra Boumová padesatprocent.cz
(kráceno)

Zloděj Pospíšil křičí chyťte zloděje!

PETR SAK

Policie zahájila na podnět Jiřího Pospíšila trestní stíhání Tomia Okamury za plakát, který údajně vyvolává nenávisť. Podnět a následné trestní stíhání obrací pozornost na osobu, která tuto trapnou kauzu vyvolala, na Jiřího Pospíšila.

Velký otazník se vznáší nad chováním české policie. Jestliže je tak bdělá při sledování vyvolávání nenávisťi, proč již dávno trestně nestíhala Jiřího Pospíšila za vyvolávání nenávisťi. Potvrzuje se, že policie není apolitická, ale zahajuje trestní konání selektivně a cíleně politicky.

Chování Jiřího Pospíšila je daleko zavrženíhodnější, než je plakát SPD. V Praze měl proběhnout koncert jedné z nejlepších, ne-li vůbec nejlepších, světové sopranistky Anny Netrebko. Jiří Pospíšil rozpoutal proti ní nenávistnou kampaň z důvodů její ruské národnosti. Jeho kampaň byla čistou ukázkou šíření nenávisťi proti národu. Pod velkým tlakem nenávistné štvance byl nakonec koncert zrušen.

Jiří Pospíšil navíc svou nenávistnou kampaň vedl pod vedením druhého státu, čímž by se dopustil trestného činu, pokud by již platil v současnosti projednávaný přílepek zákona „neoprávněné činnosti pro cizí moc“.

Pokud by Pospíšil argumentoval válkou Ruska na Ukrajině, dostal by se na tenký led, protože právně je zdůrazňována nutnost rozlišovat politiku státu a národ a příslušníky národa. Nepamatuji si, že by kvůli agresí Francie vůči Alžírsku a Libyi a USA a Velké Británie vůči Iráku a bývalé Jugoslávii Jiří Pospíšil vedl kampaň proti koncertům amerických a francouzských umělců.

Osobnostní a politický profil Jiřího Pospíšila stojí za pozornost. Jeho politické aktivity nikdy nepřinesly nic pozitivního pro společnost. Vždy se zviditelňoval podivnými aktivitami, které problematizovaly jeho mravní integritu.

V době, kdy byl členem ODS, prohlašoval, že mu nejde o funkce, ale chce sloužit společnosti. Na sjezdu ODS kandidoval na funkci místopředsedy. Po tom, co do funkce nebyl zvolen, z ODS vystoupil a šel úspěšně parazitovat do TOP 09, kde to dotáhl až na plat europoslance. Jeho nejnovější aktivita s podáním trestního oznámení je v souladu s kvalitou jeho celkové dosavadní politické činnosti, kterou bych charakterizoval jako politické podsvětí s maximalizací zisku.

K. H. Borodubský Válka

Vojáci krvácí
a panstvo žere.
Za zbraně utrácí
a lid to sere.

Literatura • Umění • Kultura

Ani osmdesát let po porážce fašistického Německa ve II. světové válce a osvobození Československa z hitlerovské okupace nejsou dostatečně popsány dramatické příběhy konkrétních, dosud neznámých hrdinů odboje, kteří - řečeno s Vilémem Závadou - chodili v obyčejných šatech a nebyli na plakátech. Jak tyto „pěšáky“ podzemních válečných polí hledat, objevit a představit, ukazuje na křídě bohatě ilustrovaná 250stránková kniha téměř formátu A4 ***OTTO LAADT - číšník z Karlova náměstí, sokol z Podolí, vězeň z Mauthausenu.***

Knihu připravilo nakladatelství Šulc-Švarc s Danielem Plačkem a Vlastislavem Janíkem. Prvně jmenovaný ve svém šuplíku našel fotografii nevlastního pradědečka, vězně číslo 35327 známého nacistického lágru v Horním Rakousku. Nález ho inspiroval ke koupi publikace *Mauthausen - konečná stanice*. Přčetl ji jedním dechem, oslovil Jaroslava Čvančaru a ten věděl, co s vzácným snímkem udělat.

Seskupilo se potom ještě několik až neuvěřitelných náhod. Všechny vedly k sepsání silného dokumentu o životních peripetích muže, který začal pracovat v Praze jako číšník U Šálků na rohu Karlova náměstí a Resslovy ulice. Hosty obsluhoval v kavárně V Rubáši, dříve řečeno U Mrtvol. Pod funebráckou přezdívkou se o tomto lokálu zmiňuje Vilém Mrštík v románu Santa Lucia, a dokonce Jaroslav Hašek v Osudech dobrého vojáka Švejka.

Hostinským v Podolí a Braníku

Na sklonku léta roku 1914 jako čerstvě ženatý narukoval na Sočskou frontu, byl zraněn ve stejné vysokohorské bitvě jako Ernest Hemingway, který o ní napsal slavný román Sbohem, armádo!

V době okupace Československa se jako Hostinský v Podolí zapojil do odbojové činnosti Sokola, 9. března 1943 byl zatčen gestapem, prošel krutými výslechy v Petschkově paláci, byl vězněn na Pankráci a v Malé pevnosti Terezín se ocitl tvář v tvář Heinrichu Jöcklovi a jeho pravé ruce Stefanu Rojkovi a dalším úchylným sadistům.

„Podvracel“ i v Mauthausenu

Pro wehrmacht balil pásy do kulometů a mezi kvalitní přibaloval i závadné. Kdyby to nedělal, musel by je vrátit „těm chudákům, kteří pracovali na jednom padesátimetrovém kuse třeba celý týden, a ti by bývali zmláceni od kápů, neboť by se jim to počítalo jako sabotáž“. Vadné pásy samozřejmě hlavními kulometů na frontě neprošly.

Laadtovým spolupracovníkem při balení byl Jules Jaspar, bratr Henri Jaspara, premiéra Belgie v letech 1926-1931, ale mezi českými vězni vídával například ThDr. Otakara Švece, metropolitního kanovníka u sv. Víta, nebo pozdějšího československého prezidenta, komunistu Antonína Novotného.

Vůbec udivující je, kolik českých vězňů Mauthausenu kniha prostřednictvím Otty Laadta slovy a fotografiemi zobrazuje. Pracně zredigované vzpomínky autoři až do detailů konfrontují s desítkami dalších politických vězňů a jejich trýznitelů. Máme tak ve specifické kostce stručné dějiny nacistického lágru na pozadí přesvědčivých příběhů konkrétních českých vězňů, poznáváme jejich nezměrné utrpení, nejen na 186 neblaze proslulých „schodech smrti“ v kamenolomu. Ačkoli Mauthausen nepatřil mezi primárně vyhlazovací tábory typu Osvětim, počty obětí německého nacismu v něm se odhadují až na 320 tisíc.

Kniha vydaná nakladatelstvím Šulc-Švarc patří mezi perly současné literatury faktu. Dělá to z ní skvělé propojení obecného a jednotlivého.

Nebolí to o nic míň než kdysi

FRANTIŠEK UHER

Čtenáři, kteří nahlédnou do básnické sbírky Balčík, se nutně začnou zajímat, kdo to byla bohyně Kybelé, kde se zmíněný Balčík nachází, pokud se jedná o geografický termín. Obecné znalosti nejsou v tom směru právě široké.

Nuže, Kybelé byla mytologická Matka bohyně, v Řecku ztožněná s Rheou, starými Římany zobrazovaná na voze taženém lvy, s královskou korunou na hlavě. Balčík je dnes bulharské lázeňské město u Černého moře, historicky spojené v krvavými pasážemi regionálních dějin.

Tolik základní údaje k básnické sbírce **Radky Rubiliny**, nazvané **BALČIK** (vyd. Dauphin, 68 str., 2024). Pár údajů si zajistě zaslouží básniřka, rusistka, dlouhé roky se pracovně pohybující ve východoevropském prostoru. Pro úplnost - v roce 2017 vydala sbírku Laciná romantika.

Symbolicky traktovaná sbírka Balčík má charakter poémy a základní notové linky se zachvívají v rovině milostné, neboť Kybelé a Attis... Jak jinak mohl příběh začít, než hlasem sirén! Autorka volí *//trajektorii desetiletí//*, za obrazem příbě-

hu se však skrývají odrazy postřehů současných, úsporné metafory mají důvěrný charakter a nadčasovou platnost. Citujme stěžejní úhel tvůrčího přístupu: *//Tohle není památník.//Tohle je oslava neslučitelnosti//a krásy//a pomíjivosti.//* Tady dospíváme k základnímu stavebnímu kamení, ke svízelnému hledání, k promluvě, v níž dozrává ženská touha *//jako žíznivá velbloudice//*, třebaže ani spektrum pomíjivosti není zanedbatelné. Specifickým obrazem se stává *//zatím jen tušená//, zatím jen//předzvěst přidušených rán//*. Zda však právě poslední slova nevstřebávají mnohé z atmosféry našich jiter, zda klenba dávné duhy neozařuje jitra nám důvěrně známá.

Radka Rubilina snad až s nezáměrnou intenzitou zvedá vysoký oblouk podobenství, často vedoucí ke spornému názniku, že se dějiny opakují. V tom spočívá její přednost, v tom spočívá možnost uchopit příběh současným viděním a nacházet v něm roztroušené hodnotné valouny.

A čteme-li *//Nebolí to o nic víc než kdysi//*, bereme to jako úlomek železa, z něhož je možné vykovat podkovu.

Nikoli scestnou náповědou, že bolest posiluje, nýbrž proto, že bolestí se trpí. A nejednou zbytečně.

Povězme, že poezie Radky Rubiliny není úplně čtení pro chvíle oddechu a potěšení. Cudné fáze intimního ladění přerůstají v kontinuální obrazce se zašifrovaným sdělením. V závěru se rodí obava *//abychom//se rozpustili//v pravidelném vlnobití//místních temných sil//* a sbírka Balčík tím dostává nenápadnou korunu, záslužný punc básnické zralosti na náročné pouti k přesně vytčenému cíli, byt' se ubírá nám nepříliš důvěrně známou krajinou.

* *

Mgr. Radka Rubilina, Ph.D. (roz. Bzonková) vystudovala ruský jazyk a literaturu na Karlově univerzitě, od roku 2023 pracuje jako ředitelka Českého centra v Sofii, předtím (2020-2023) v Kyjevě, zabývá se politicko-společenskou situací v postsovětských zemích. Připomeňme, že násilím uražená hlava bohyně Kybelé se dodnes nenašla a zbytky jejího chrámu v Balčíku pohltili developeři.

Malíř Kamil Lhoták a básník Karel Sýs

Pražská Galerie KODL zachovává věrnost svému tradičnímu zaměření na české výtvarné umění. Prokazuje to na své letošní první velké výstavě. Ve svém sídle na Národní třídě představuje 70 obrazů malíře, grafika a ilustrátora Kamila Lhotáka.

Z pohledu Unie českých spisovatelů a jejího týdeníku připomeňme, že Lhoták byl blízkým přítelem našeho prvního předsedy, básníka Karla Sýse, byt' je

pohledy na jeden a tentýž předmět či jev. Sýs také po svém rozvinul a zvýraznil neverbální vtíp nebo situační komiku, pro kterou měl Kamil Lhoták velký talent“.

Padesát listů z celku Amerika vystavila pražská Knupp Gallery (vernisáž 25. ledna 2018) a nákladem galerie vyšel katalog, v němž byla část kreseb poprvé publikována spolu se Sýsovými básněmi.

Kamil Lhoták (1912–1990)

patří k nejoblíbenějším a nejvšestrannějším českým umělcům 20. století. Ačkoliv neprošel žádnou speciální akademickou přípravou, byl v kontaktu s uměním již od svých mladých let. Spolu s matkou, která měla k výtvarnému umění velmi blízko, navštěvoval expozice různých autorů, které výrazně formovaly jeho uvažování o umělecké dráze. Během studia na gymnáziu se začaly projevovat jeho výtvarné schopnosti a na konci třicátých let se definitivně rozhodl pro uměleckou dráhu.

Od počátku své kariéry byl okouzlen obdobím, které nenávratně zmizelo. Doba konce 19. a počátku 20. století ho provázela prakticky celou tvorbou.

Představitel lyrické-ho civilismu

Ve Lhotákových dílech můžeme nalézt podivuhodnou kombinaci nostalgie, tesknoty a s odstupem času viděných příběhů, které se odehrály někdy dávno, v časech předcházejících jeho dětství. Jeho projev malířský, kreslířský a o něco později i grafický dává zdánlivě zcela nezajímavým místům a starým technickým předmětům

Kamil Lhoták, Wincharger, 1942, vyvolávací cena 1 700 000 Kč, v Galerii Kodl prodáno za 3 120 000

Pegasové byli nahrazeni větroni a letadly, prázdná zákoutí a ulice byly doplněny nezbytnými stroji, čerpadly, pumpami, větrníky a dalšími civilistními technickými předměty. I tak si jeho díla udržela svou poetiku, a Lhoták byl zanedlouho poté označován za průkopníka a představitele lyrického civilismu.

Kromě Lhotákova hlubokého zájmu o cokoliv technického se dalším akcentovaným námětem stala Francie a především Paříž. Tento námět můžeme pozorovat v umělcových dílech po celou dobu jeho tvorby.

Kurátorem výstavy je Libor Šteffek. Na místě jsou k dostání jeho knihy Kamil Lhoták - Tisíc obrazů a Kamil Lhoták – Grafika a práce na papíru. Zčásti prodejní výstava končí 14. února.

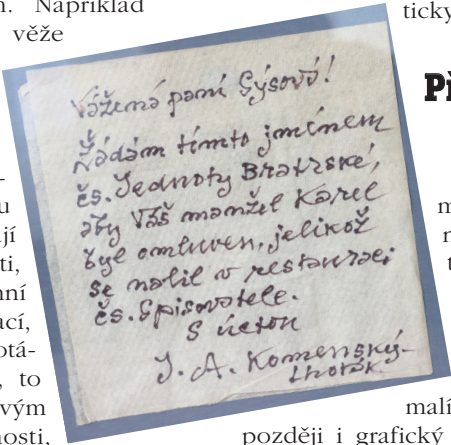
Přípravil: Ivo Havlík

Kamil Lhoták, Santos Dumont 1903, 1940 (první skutečně řiditelná vzducholoď na světě)

dělil více než generační rozdíl (1912-1946). Lhoták ilustroval celou řadu Sýsových knih. Například Nadechni se a leť (1980), Písecké věže a vížky (2010), Vzducholoď v parku (2012), Amerika (2018).

O posledně jmenovaném souboru Sýsův literární druh Jaromír Pelc píše: „V lednu 2018 se nechal Karel Sýs Lhotákovou Amerikou inspirovat k cyklu dvojverší, která malířovu dílu dávají nový rozměr a podněcují k jeho svěžesti, alternativní „čtěbě“. Básnický suverénní směr postřehů, moralit, rčení, evokací, odkazů na ten nebo onen artefakt Lhotákova světa, přísloví, nápadů, ozvuků, to vše podivuhodně souzní s Lhotákovým záměrem. I on se vyhýbal popisnosti, nechával fantazii, aby mu otevírala nové

Puškin není Putin, vzdoruje Zelenskému starosta Oděsy

Déle než dva měsíce (a předtím 10 let) redakce elektronických novin Oděsy zvala starostu třetího největšího města Ukrajiny Gennadije Truchanova k rozhovoru. V posledních dnech uplynulého roku konečně souhlasil.

„Truchanov se zdráhá poskytovat rozhovory bez předchozí přípravy. Nám to šlo jinak - komunikovali jsme ve formátu improvizace, co nám zrovna přišlo na mysl. Začali jsme s nejméně příjemnými otázkami - jeho trestní kauzou, postojem k dekolonizaci a proč ho prezident

Zelenskij ignoruje,“ říkají Juraj Basjuk a Rostislav Baklaženko.

Jsem odkojen oděskou literaturou, město jsem navštívil a s nepřijemnými pocity prožívám jeho šovinistickou „dekolonizaci“, které diktátem velí Zelenským dosazený vojenský náčelník oblasti. Kvapný proces s nevratnými důsledky je schopen zničit svěbytnou tvář města a již neopakovatelného ducha černomořské metropole.

Podstatnou část rozhovoru jsem přeložil tak, aby neznalý čtenář pochopil, o čem je řeč. Vynechal jsem nepodstatná témata, například o tom, proč oděské silnice jsou v lepším stavu než chodníky, jak došlo k tomu, že jistý podnikavec skoupil přístupy k mořským plážím a parkoviště u nich, řeč byla také o Kyjevem podporované korupci při prodeji městských pozemků, novináři se ptali, zda se podaří architektonicky dotvořit dlouhé nábřeží.

Proč policejní šetření proti vám trvá tak dlouho? Už osmý rok.

Protože tato kauza fakticky neexistuje, je vedena na politickou objednávku.

Kdo si ji objednal?

Michail Saakašvili, je to v materiálech vyšetřování. (Saakašvili - dříve gruzínský, později ukrajinský politik, který se v roce 2005 stal gubernátorem Oděské oblasti - pozn. **IH**). On prohlásil, že je nutné Truchanova roztrhat.

Proč nebýváte u příjezdu prezidenta Zelenského do Oděsy?

Nejsem k tomu zván. Mně vyhovuje, že s ním nemusím sedět, jenom ho poslouchat a plýtvat časem.

Ale o osudu Oděsy se tím pádem diskutuje bez vás.

Myslím si, že ztrácí on, nikoli já. Vždyť on nestojí o sdělení, čím žije milionové město, nechce slyšet skutečně objektivní informace.

Mluvil jste s prezidentem po telefonu?

Ne.

Ani jednou?

Ani jednou!

Ani po ruské invazi?

Po invazi jsem se zúčastnil několika porad.

Tak špatný vztah spolu máte?

Neměli jsme spory, ale on je takový. Na nic se neptá a já mu nenadbíhám. Proč? Pokud vám ve městě při covidové pandemii chybí kyslík a nemáte vůbec žádné léky, ptám se na to bez obalu. Slyšel jsem vzkazy, že přece máme co jíst. Možná někde na Ukrajině kyslík měli, ale v Oděse nebyl.

Souhlasíte s obviněním, že likvidujete samosprávu?

Oděsu často srovnávají se Lvovem, prý v soupeření s ním prohráváme. Mezi našimi městy je opravdu konkurence, dá se mluvit o soupeření o turisty, o ekonomickou výkonnost, o investice. Lvov nemá moře, Oděsa ho má. To nás odlišuje a nám dává větší možnosti. My to samozřejmě musíme využít. Musíme rozvíjet naši značku Oděsy. Nejde pouze o ekonomiku a infrastrukturu, jde o naši kulturní identitu, o náš specifický humor, o naši literaturu. Žel, dnes se vzdáváme hrdosti na naše spisovatele, nutí nás přejmenovávat ulice s jejich jmény. Ale právě díky nim se Oděsa stala trvalou součástí dědictví světové literatury.

Myslíte na Babela?

Ano, ale také na Paustovského, Olešu, Ilfa a Petrova, Žvaneckého. Pro mě to je zásadní. V Oděse jsem se narodil.

Takže se vám dekolonizace nelíbí?

Však víte, že s tímto zákonem v zásadě souhlasím, ale chci, abychom všechny zákony četli přesně. Způsob naplňování zákona o dekolonizaci v Oděse je projevem neúcty k našemu městu, neúcty k našemu kulturnímu odkazu. Nejméně tři ulice přejmenovány být neměly, jsou to ulice Paustovského, Věry Inberové a Bunina. Jsem si jist, že když to dále budeme přehlížet, dojde i na Isaaca Babela, který byl zastřelen na Stalinův příkaz. Co to děláme? Jak máme soupeřit se Lvovem? Do Lvova přijedete, řeknou vám vše o jeho pří-

běhu a co budeme my vyprávět o dějinách Oděsy, konkrétně o její literatuře?

Četl jste článek v The Economist?

Jo, jasně. (Otázka a odpověď se týká ostrého odsudku britských novin záměru zbourat v Oděse Puškinův pomník a přemalovat ulice se jmény ruský píšících spisovatelů a básníků, kteří ve městě žili a tvořili - pozn. **IH**).

Co myslíte, měl velký ohlas?

Ano, velký ohlas. Existují různé názory a vize. Byl jsem nedávno ve Štrasburku a oslovil mě tam velmi známý francouzský filmař, ptal se, co v Oděse máte proti Babelovi, opravdu s ním máte problém? Odpověděl jsem, že problém mají někteří. A že trvám na tom, že pokud jsme byli přijati do UNESCO, máme trvat na tom, že náš region má svá specifika, svoji vlastní historii a není třeba si nic vymýšlet.

Oděsa dokázala, že je to vlastenecky naladěné ukrajinské město, našim nepřítelem je Ruská federace, se kterou válčíme. Zákon o dekolonizaci plníme, městská rada přejmenovala 210 toponymů, jasně řešila každý případ. Během jediného týdne někteří přejmenovali 89 ulic a zbourali řadu památek. Puškin nám najednou připomíná impérium. Proč nám ho nepřipomíná Potěmkinovo schodiště nebo Divadlo opery a baletu?

Před invazí jste byl označován za proruského politika. Jak se změnil váš vztah k Rusku?

Podobnou otázku si musí položit každý sám. Moje matka má 82 let a každý den se ukrývá v podzemí. Nevidím svoje vnoučata. Jsem u každého zásahu, spolu se zachránci z trosek domů tahám těla mrtvých. A to vadí, že mluvím rusky? Tak jsme se mnozí narodili a rusky komunikujeme. Že v našem mořském přístavu působily především ruské firmy, je teď nějaký objev?

Kdybyste měl všeukrajinské páky, co byste změnil v mobilizaci?

Podívejme se, kdo v Oděse tvoří mobilizační rezervu. Jsou to muži v teplárnách, řidiči tramvají a trolejbusů, dřevorubci kácející popadané stromy. To je tady naše fronta.

Jaké cíle si pro rok 2025 kladete?

Přispět k tomu, aby se všichni občané shodli na tom, že nemáme zásadní rozepře v pohledu na naši historii a kulturní dědictví. Máme za sebou nádherný příběh, neměli bychom se jím chlubit jenom slovy. Mějme rádi Oděsu takovou, jaká je. Naše město inspirovalo různé převraty, například řecká národní tajná organizace, která fakticky připravila řeckou národně osvobozeneckou revoluci, byla založena v Oděse. Nebo vzpomeňme na Vladimíra Žabotinského (židovský spisovatel a publicista, jeden z vůdců sionistického hnutí, rodák z Oděsy, spoluzakladatel státu Izrael a jeho ozbrojených sil - pozn. **IH**).

U nás ve vyhnanství žil Puškin, není to Putin, u nás žil a tvořil Čajkovskij. Richard Wagner byl Hitleřův oblíbený skladatel, a co? Babelovi se vytýká, že bojoval proti bílým a napsal Rudou jízdu. A co? Nebo Ilf a Petrov pracovali pro NKVD a potom napsali Dvanáct křesel.

Připravil a přeložil: Ivo Havlík

VIDLÁKOVY KYDY Kam že to patříme?

Přátelé, já se v tom nějak neorientuju. Díval jsem se dneska na hentu inauguraci Donalda Trumpa a poslechl jsem si jeho projev, který byl jak z naší demonstrace z Václaváku. Pohlaví jsou jen dvě, je zapotřebí vrátit do politiky zdravý rozum, zrušení grýndýlu, migrace už není obohacení, ale důvod k vyhlášení stavu nouze a vyslání armády, vyšetřování covid podvodů, rehabilitace antivax vojáků, obnova výroby spalovacích motorů, obnova těžby surovin...

Ale to Trump nemohl říkat, to přece byly dezinformace, za které nám vyhrožovali trestním stíháním.

Také Trump mluvil o zrušení cenzury. Považte, v nejdemokratičtější zemi světa pod nejlepším lídrem všech dob... a oni tam měli cenzuru. Především na sociálních sítích. To byla také dezinformace, která se nejen nekontrolovatelně šířila, ale dokonce se z ní nekontrolovatelně stala pravda.

A také Trump mluvil o tom, že bude mírotvorce a chce armádu poměřovat ne podle toho, kolik válek vyvolá, ale kolik jich ukončí.

A pak tam říkal takové imperiální podružnosti, jako že Amerika bude brzy větší, než je teď, a že chce zpátky Panamský průplav, který teď de facto provozují Číňané. A pak byl velmi americký a hodně mluvil o tom, že budou slavní, nejlepší, nejdokonalejší... a skoro po každé větě lidi v sále vstávali a tleskali mu vestoje...

Člověk by skoro zamáčkl slzu...

takhle nějak si pamatuju Ameriku,

kteřá se mi líbila... Ale to už je hodně dávno. Někdy po první válce v Zálivu a před Monikou Lewinskou, kdy pak Clinton potřeboval bombardovat Jugošku, aby mu Hillary odpustila.

Ještě včera jsme patřili na Západ, který měl sto padesát

pohlaví a senilita tam byla jasná kvalifikace na prezidenta. Patřili jsme na Západ, kde musíme omezovat fosilní paliva, jinak okamžitě uhoříme, a musíme mít globální volný trh plný sankcí na Rusko a musíme mít elektroauta. A najednou patříme na Západ, kde je opět jen muž a žena, mrzačení dětí blokátory puberty bude trestné, na dlažbě budou spousty učitelů, kteří dětem vysvětlovali, jak je skvělé být duhový, bude se tam těžit ropa bez ohledu na žabičky i kontaminování spodní vody a vládnout tomu bude prezident–mírotvorce, který má pochopení pro Putina, kterému NATO leze na dvorek.

Nebo tam nepatříme? Nějak jsem na inauguraci neviděl našeho světového lídra ani prezidenta rozvědčíka. Ani náš nejlepší ministr zahraničních věcí tam nebyl. Ale u Lipánka vím důvod. Teď právě rozjíždí výběrová řízení na velvyslance, kteří se mají ujmout svých postů až v roce 2026. To víte, musí je ještě vybrat on sám a musejí být vybráni podle genderových kritérií, lásce k EU, nenávisti k Rusku a... teď tak nějak nevím, jaký uvědomělý a evropsky hodnotný postoj mají zaujmout k USA. U Lipavského dneska nebylo poznat, jestli má kravatu, a nebo je to vyplazený jazyk.

Co Foltýn? Tedy... jestli

se ještě čestně nezastřelil

Kde je STRATKOM, když ho potřebujeme? Já teď, prosím, potřebuju komunikační kartu, protože jsem zmatený jak poslanec na Palachovo výročí. Nevím, jestli to, co Trump řekl, bylo v souladu s hodnotami svobody a demokracie, které náš stát zastává a kvůli kterým musíme dezoláty oddělit příkopem. Stydím se, ale já teď vlastně nevím, jestli jsem pořád svině, nebo jestli to teď dostane nový název, když velmi podobné názory jako já má i americký prezident. Nebo on je také proruský kolaborant? A také nevím,